

3.2. De centrale traktatbestemmelser.

Af særlig betydning for spørgsmålet om forholdet mellem ØMUens 3. fase med den fælles valuta og grundloven er følgende bestemmelser:

1) Artikel 106 (tidligere artikel 105 A). Efter denne bestemmelses stk. 1 har Den Europæiske Centralbank eneret til at bemyndige udstedelse af pengesedler i Fællesskabet. Disse pengesedler - der kan udstedes både af centralbanken og af de nationale centralbanker - er de eneste, der har status som lovlige betalingsmidler i Fællesskabet. Efter bestemmelsens stk. 2 kan medlemsstaterne udstede mønter med forbehold af centralbankens godkendelse af omfanget heraf. I modsætning til, hvad der gælder for sedlerne, får Centralbanken således ikke selv adgang til at udstede mønter. Bestemmelsen giver herudover Rådet adgang til at vedtage foranstaltninger med henblik på at harmonisere den pålydende værdi og de tekniske specifikationer for mønterne.

2) Artikel 110 (tidligere artikel 108 A). Bestemmelsen giver - sammenholdt med ESCB-statutten - Den Europæiske Centralbank adgang til at udstede forordninger til opfyldelse af nærmere angivne formål. Centralbanken kan desuden vedtage forskellige beslutninger, herunder kræve, at kreditinstitutter, der er etableret i medlemsstaterne, holder mindstereserver på konti i banken. Centralbanken kan i den forbindelse indeni for rammer fastsat af Rådet - pålægge foretagender bøder eller tvangsbøder i tilfælde af manglende opfyldelse af forpligtelser i henhold til de forordninger og beslutninger, som centralbanken udsteder.

3) Artikel 111 (tidligere artikel 109). Bestemmelsen giver Rådet adgang til at indgå aftaler om monetære spørgsmål eller spørgsmål vedrørende valutakursordninger med tredjelande eller internationale organisationer. Aftalerne er bindende for Rådet, Den Europæiske Centralbank og medlemsstaterne.

4. Kræver dansk tilslutning til den fælles valuta anvendelse af grundlovens § 20?

4.1. Som anført ovenfor under pkt. 3.2 følger det af EF-Traktatens artikel 110 - sammenholdt med ESCB-statutten - at Den Europæiske Centralbank kan udstede forordninger og beslutninger, der skaber umiddelbare rettigheder og pligter for borgere og virksomheder. Disse kompetencer går videre, end hvad der følger af de dele af traktaten, som Danmark allerede har tilsluttet sig. Efter Justitsministeriets opfattelse indebærer

artikel 110 derfor overladelse af lovgivende og udøvende magt, jf. grundlovens § 3.

Som ligeledes anført giver EF-Traktatens artikel 111 Rådet adgang til - med bindende virkning for bl.a. medlemsstaterne - at indgå aftaler om monetære spørgsmål eller spørgsmål vedrørende valutakursordninger med tredjelande eller internationale organisationer. Det må anses for tvivlsomt, om EF kan udøve de omhandlede beføjelser efter traktatbestemmelser, som Danmark allerede har tilsluttet sig. Justitsministeriet finder derfor, at traktatens artikel 111 indebærer overladelse af regeringens beføjelse til at handle på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender, jf. grundlovens § 19.

Det anførte svarer til, hvad der er anført i 1992-notatet, jf. notatets pkt. 2.3.6.4.3 og 2.3.6.4.4.

4.2. Et særligt spørgsmål - der har givet anledning til en vis debat - er, om bestemmelsen i artikel 106, stk. 1, 2. pkt., hvorefter Den Europæiske Centralbank kan udstede pengesedler, indebærer overladelse af kongens (regeringens) prerogativ efter grundlovens § 26 til at lade slå mønt i henhold til loven.

Dette er efter Justitsministeriets opfattelse ikke tilfældet. Det skyldes, at grundlovens § 26 - som også anført under pkt. 2.3.6.4.2 i 1992-notatet - efter bestemmelsens tilblivelseshistorie kun kan antages at omfatte mønter og ikke sedler.

Denne retsopfattelse har i øvrigt klar og entydig støtte i den forfatningsretlige litteratur. Der henvises til C.G. Holck, Den Danske Statsforfatningsret (1869), side 273, Goos og Hansen, Den Danske Statsret (1890), side 265, H. Matzen, Den Danske Statsforfatningsret (3. del, 4. udg., 1909), side 159, Knud Berlin, Den Danske Statsforfatningsret (2. del, 2. gennemsete udg., 1939), side 262, og - senest - Jens Hartig Danielsen, Mønter og Pengesedler i Forfatningsretlig Belysning, Juristen 1998, side 1 ff. (særligt side 9), og Suverænitetsafgivelse (1999), side 281. Knud Berlin anfører f.eks., a.st., følgende:

»Det er indret enelig herved, at den Kongen i Grundlovens § [26] tillagte Ret til at lade slaa Mønt ikke omfatter nogen Ret til at udstede Pengerepræsentativer (Pengesedler)«.

Der har undertiden i den offentlige debat været sat spørgsmålstejn ved den nævnte forståelse af § 26, jf. bl.a. Jens Peter Bonde og Ole Krarup, Grundloven og EU (1997), side 94 f. På den baggrund kan der være anledning til at fremhæve, at